
2. FISKÁLNÍ POLITIKA

Fiskální politika

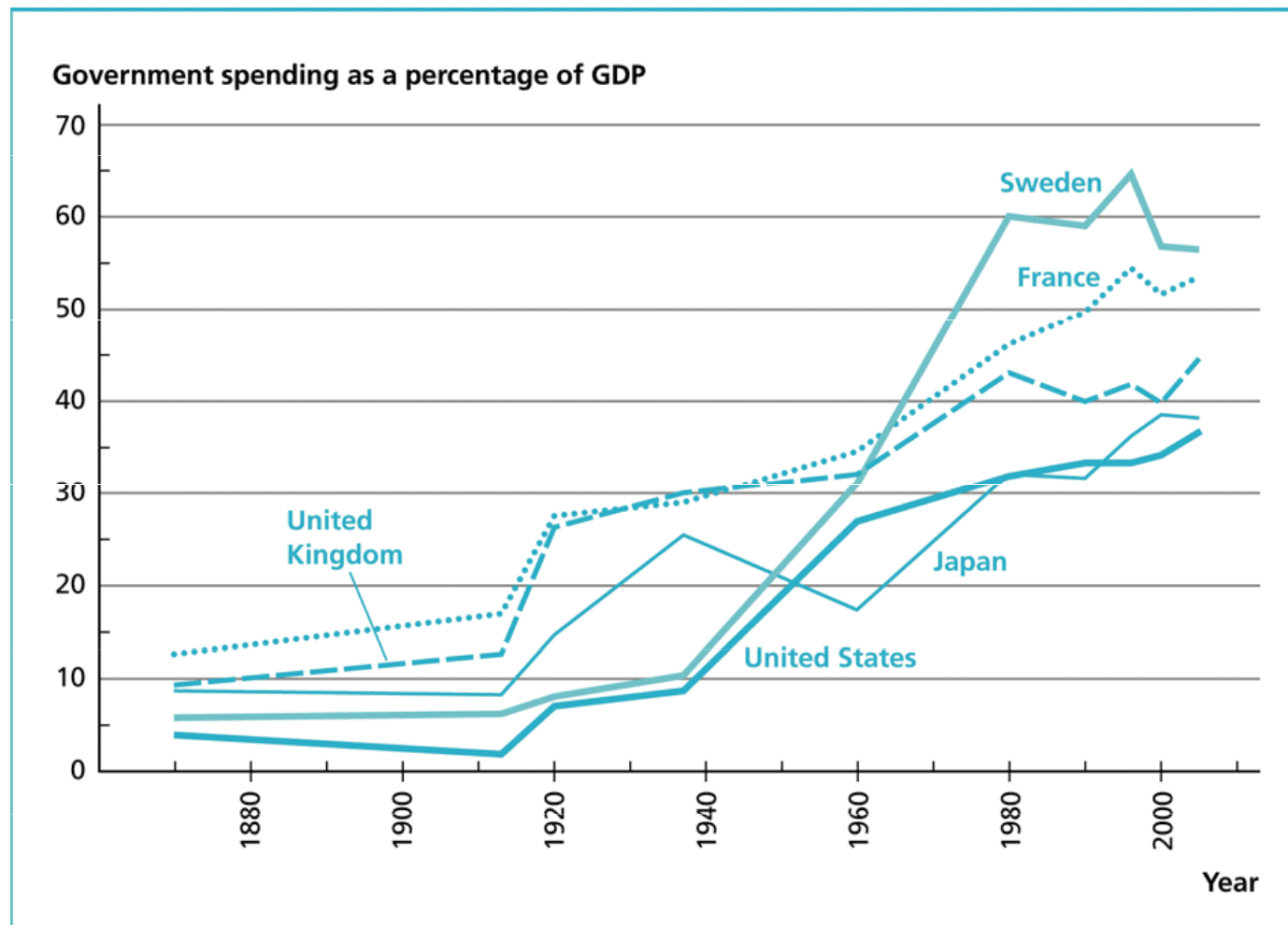
- Fiskální politika = makroekonomické použití veřejných financí
- Rozpočtová funkce x Fiskální funkce
(rozpočtová = příjmy a výdaje veřejných rozpočtů jako nástroj k zajištění veřejných služeb, statků a transferů; fiskální = ovlivňování AD)
- Z pohledu soukromých subjektů: neekvivalence, nenávratnost, nedobrovolnost veřejných financí
- Racionální(?) ignorance voličů – preference nízkých daní a vysokých výdajů
- Rozlišení transferů a vládních nákupů
- Rozlišení strukturálních a sociálních výdajů

Historie vývoje podílu vládních výdajů na HDP (%)

Zdroj: Tanzi-Schuknecht (2000)

	1913	1920	1937	1960	1980	1990	1996
Francie	17,0	27,6	29,0	34,6	46,1	49,8	55,0
Německo	14,8	25,0	34,1	32,4	47,9	45,1	49,1
Japonsko	8,3	14,8	25,4	17,5	32,0	31,3	35,9
Švédsko	10,4	10,9	16,5	31,0	60,1	59,1	64,2
UK	12,7	26,2	30,0	32,2	43,0	39,9	43,0
USA	7,5	12,1	19,7	27,0	31,4	32,8	32,4

Růst vládních výdajů (%HDP)

Source: "The Future of the State," *The Economist*, September 20, 1997, OECD.

Příčiny růstu vládních výdajů

1. Železnice a industrializace
2. Počátky sociálního zabezpečení
3. I. světová válka
4. Velká Deprese
5. II. světová válka
6. Univerzální sociální zabezpečení
7. Keynesiánství

Veřejné výdaje (% HDP) 2007

Zdroj: Eurostat

Švédsko	52,6	V. Británie	43,7
Francie	52,6	Slovinsko	43,3
Dánsko	50,8	Česká R.	42,4
Maďarsko	50,1	Polsko	42,4
Belgie	48,9	Španělsko	38,8
Rakousko	48,6	Slovensko	36,9
Itálie	48,6	Rumunsko	36,9
Finsko	47,5	Irsko	36,4
Nizozemí	45,9	Litva	35,6
Německo	43,8	Estonsko	33,7

Vliv veřejných výdajů na ekonomický růst

„The net national costs of social transfers, and of the taxes that finance them, are essentially zero. They do not bring the GDP costs that much of the Anglo-American literature has imagined. Accordingly, differences in these costs play almost no role in either the rise or the deceleration in social spending share. No Darwinian mechanism has punished the bigger spenders.“

Zdroj: Peter H. Lindert: Growing Public. Social Spending and Economic Growth Since the Eighteenth Century. Cambridge University Press (2004).

Příliš vysoké veřejné výdaje?

- Proč jsou vysoké vládní výdaje považovány za špatné? Zpomalují ekonomický růst?
- G – funkce vlády
TR – přerozdělování ve společnosti
- Existuje optimální míra zdanění a veřejných výdajů?
- Měla by vláda snižovat veřejné výdaje?

Tabulka: Skladba veřejných výdajů; 1980

Zdroj: Tanzi-Schuknecht (2000)

	Celkem	Transfery a dotace	Obrana	Škol	Zdrav	Penze	Nezam	Úroky	Investice
Francie	46,1	24,6	3,3	5,0	6,1	10,5	1,5	1,5	3,1
Německo	47,9	16,8	2,9	4,7	6,5	12,8	0,9	1,0	3,6
Japonsko	32,0	12,0	0,9	5,8	4,6	4,5	0,4	2,4	6,1
Švédsko	60,1	30,4	3,2	9,0	8,8	9,9	0,4	4,1	3,3
UK	43,0	20,2	4,9	5,6	5,2	5,9	0,9	4,7	2,4
USA	31,4	12,2	5,2	...	4,1	7,0	0,6	2,3	1,7

Má vláda provádět cílenou prorůstovou politiku?

- Strukturální
- Infrastrukturní
- Kde končí prorůstová politika a začíná uplácení voličů?

Deficit státního rozpočtu a veřejný dluh.

- **Deficit = Výdaje - Příjmy**
- **Dluh = Kumulované deficity**
- **Vysoké veřejné výdaje \neq Vysoký veřejný dluh**

Hrubý veřejný dluh (%HDP)

Zdroj: Tanzi-Schuknecht (2000)

	1913	1920	1937	1970	1980	1990	1997
Francie	66,5	136,8	137,2	53,1	30,9	40,2	64,6
Německo	...	4,2	17,4	18,4	31,1	45,5	65,0
Japonsko	53,6	25,6	57,0	12,1	51,2	65,1	87,1
Švédsko	...	21,5	26,5	30,5	44,3	44,3	77,1
UK	30,4	132,0	188,1	81,8	54,0	39,3	60,3
USA	2,5	31,0	43,7	45,4	37,0	55,5	61,5

Hrubý veřejný dluh 2006 (%HDP)

Zdroj: OECD Factbook 2008

Švédsko	53,9	V. Británie	46,6
Francie	70,9	Slovinsko	28,0
Dánsko	36,0	Česká R.	34,7
Maďarsko	72,1	Polsko	53,6
Belgie	90,1	Španělsko	46,7
Rakousko	65,5	Slovensko	35,2
Itálie	118,7	Rumunsko	...
Finsko	44,9	Irsko	29,1
Nizozemí	54,7	Litva	...
Německo	69,3	Estonsko	4,0

Funguje stabilizační politika?

- Funguje, nefunguje? Za jakých podmínek?
- Měla by vláda udržovat vyrovnaný rozpočet? (proč ano x proč ne; každoročně x cyklicky)
- Platí Barro-Ricardovská hypotéza?
- Velká Deprese, Měnová krize 1997

Graf: Cyklický vývoj

Zdroj: Makroekonomická predikce MF ČR 2007

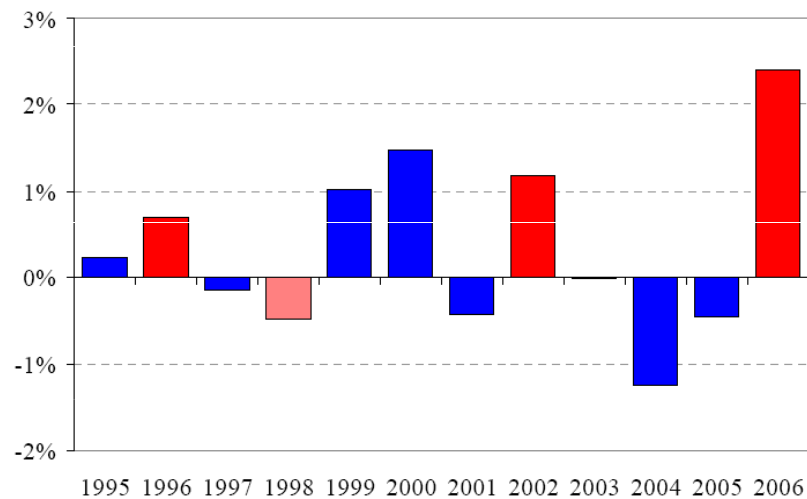

Pozn.: $\text{Cyklicky očištěné saldo} = \text{Saldo vládního sektoru} - \text{Cyklická složka salda}$

Fiskální impuls

Zdroj: Volby a veřejné finance, Analýza Patria, 30.10.2006

Obr. 1: Fiskální impuls (v % HDP)

Výpočet: Patria Finance

Why is Fiscal Policy Often Procyclical?

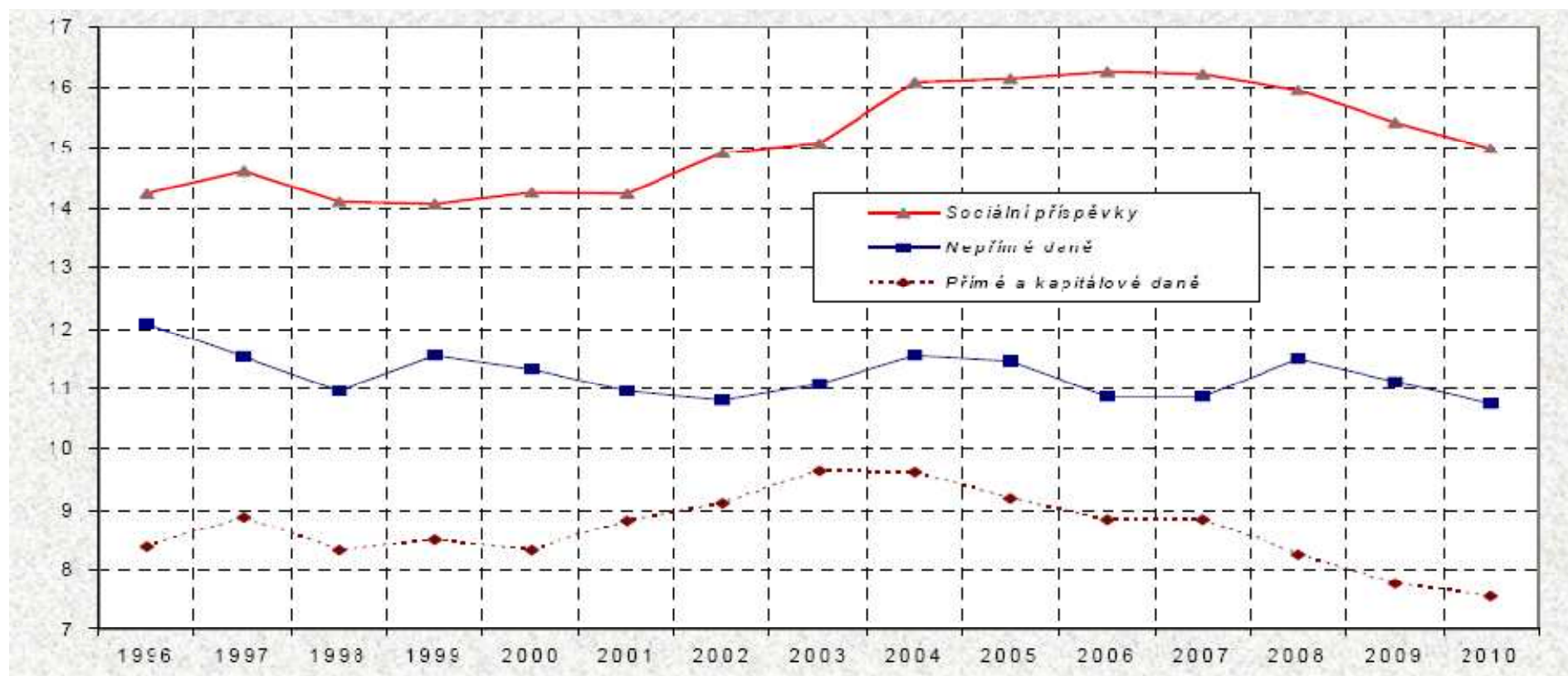
Alberto Alesina and Guido Tabellini NBER Working Paper No. 11600 September 2005 JEL No.

ABSTRACT:

Many countries, especially developing ones, follow procyclical fiscal policies, namely spending goes up (taxes go down) in booms and spending goes down (taxes go up) in recessions. We provide an explanation for this suboptimal fiscal policy based upon political distortions and incentives for less-than-benevolent government to appropriate rents. Voters have incentives similar to the “starving the Leviathan” classic argument, and demand more public goods or fewer taxes to prevent governments from appropriating rents when the economy is doing well. We test this argument against more traditional explanations based purely on borrowing constraints, with a reasonable amount of success.

Daně a sociální příspěvky (%HDP)

Zdroj: Makroekonomická predikce MF ČR 2007

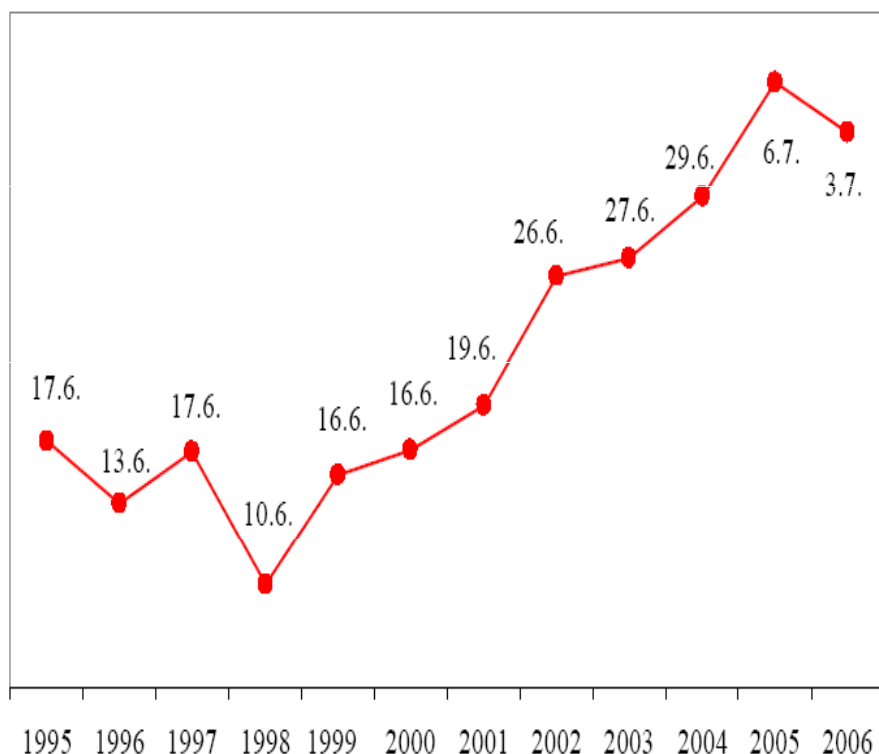

Příjmová stránka

- Jsou nepřímé daně lepší než přímé?
- Jsou sociální a zdravotní pojištění skutečným pojištěním nebo daní?
- Proti jakým rizikům? Je v nich přítomná redistribuce spravedlivá?

Den daňové svobody

Obr. 1: Evoluce dne daňové svobody v ČR

Výpočet: Patria Finance

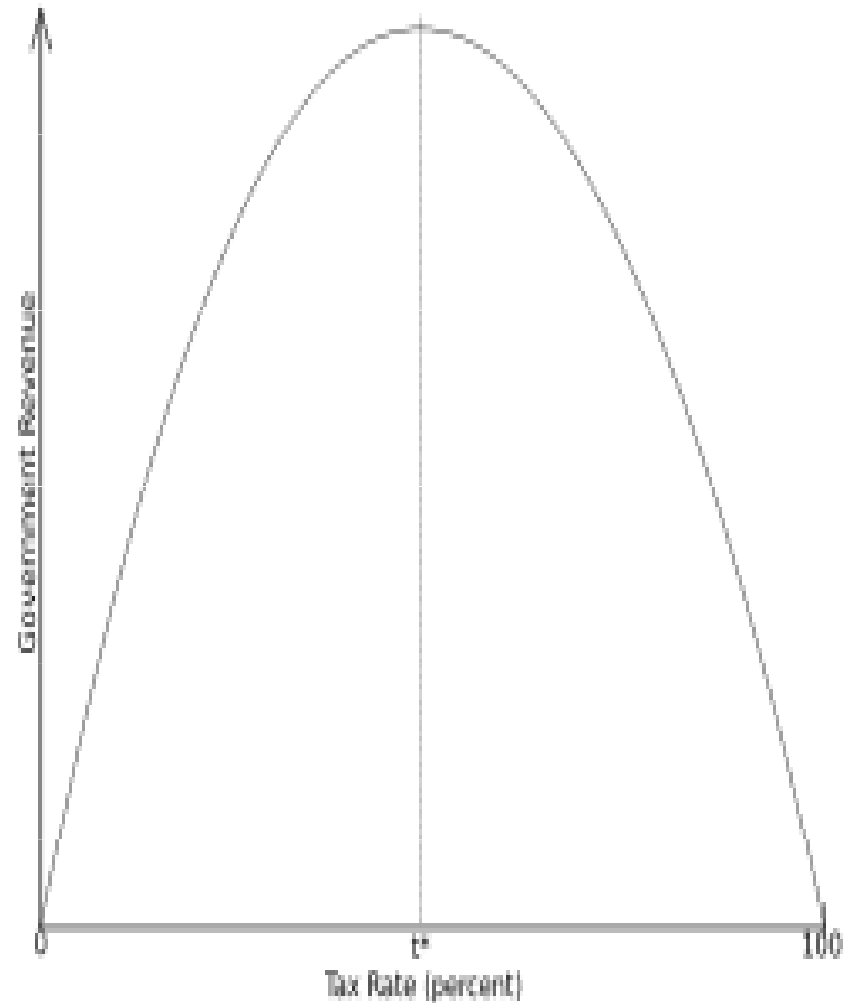
„Den daňové svobody je důležité připomínat z toho důvodu, že stát s penězi daňových poplatníků zdaleka nevhospodaří tak opatrně a efektivně, jako by to dělali oni sami. Veřejný sektor by měl tudíž poskytovat pouze ty služby, které lze z různých důvodů jen těžko nechat na samotných jednotlivcích.“

Zdroj: Jiří Schwartz jr. Liberální Institut.

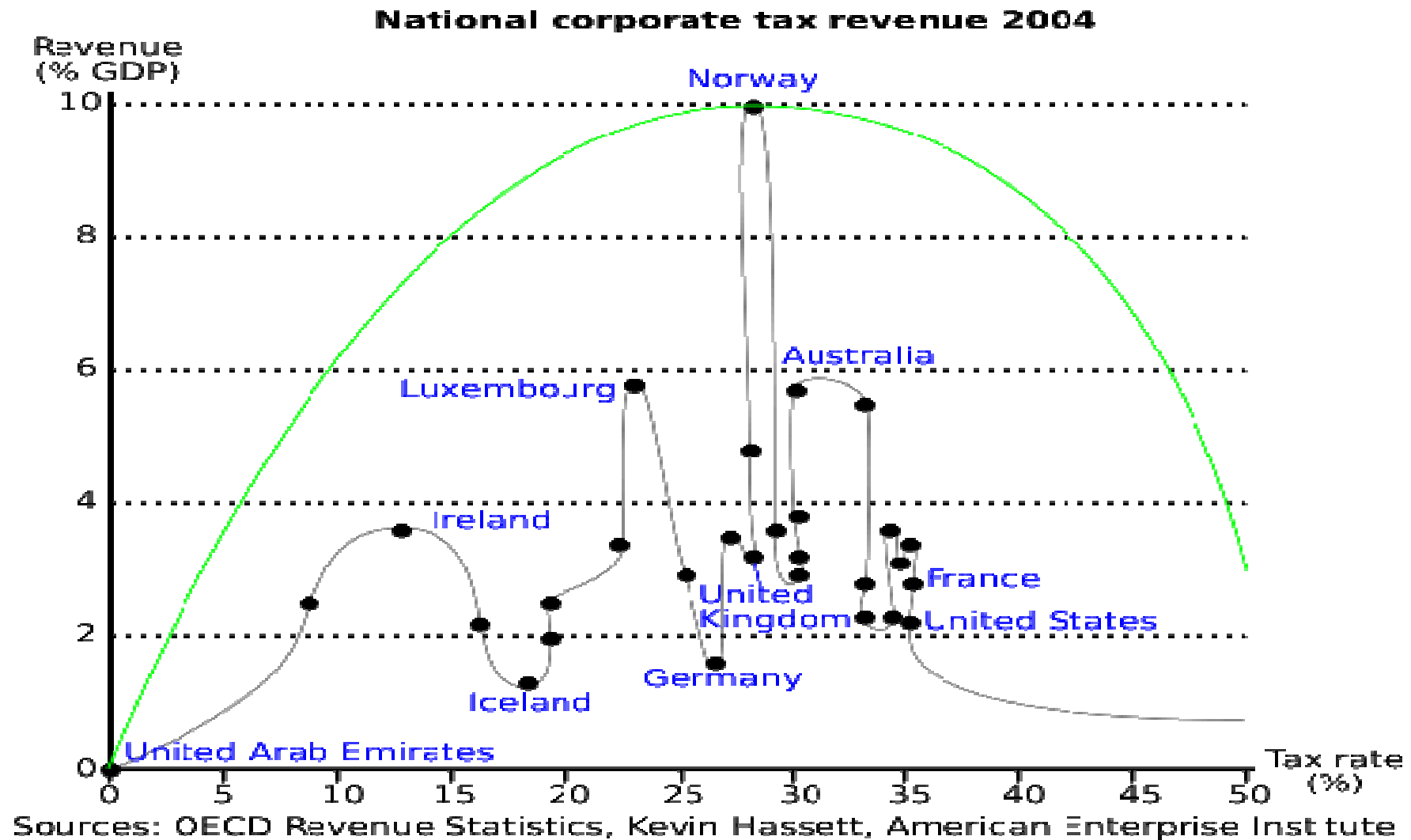
Lafferova křivka

Zdroj: wikipedia

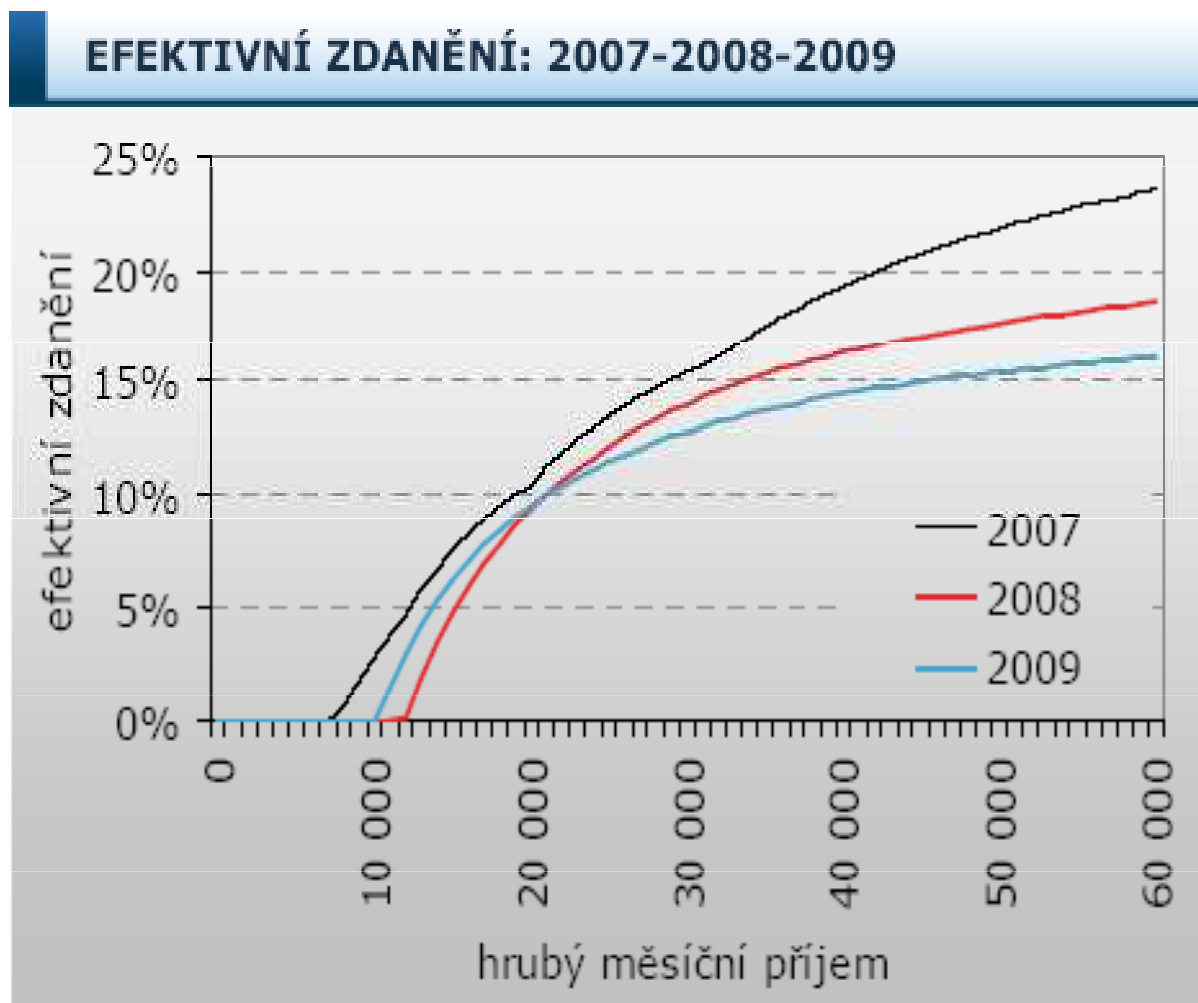
- Historie Lafferovy křivky
- Smysluplný koncept nebo prázdný mýtus?
- Výsledky Reagan:
- Co tvrdí a co předstírá, že tvrdí.....

Nová Lafferova křivka

Dopady daňové reformy

Výpočet: Patria Finance

Veřejné rozpočty ČR (data)

- 1) Státní rozpočet
- 2) Mimorozpočtové fondy
- 3) Zdravotní pojišťovny
- 4) Rozpočty obcí a krajů

Výdaje státního rozpočtu ČR – 2008 (mld Kč)

MPSV	435	Finance	17
Vš. pokladní správa	151	Místní rozvoj	17
Školství	118	Průmysl	14
Doprava	60	Zdravotnictví	11
Vnitro	58	Kultura	9
Obrana	54	Zahraničí	7
Zemědělství	42	Životní prostředí	6
Spravedlnost	22		

Slovo pana prezidenta...

- „Je snadné nechtít školné, ale chtít více peněz do školství, je snadné chtít co nejranější odchod do důchodu a současně co nejvyšší důchody, je snadné chtít co nejlepší zdravotnictví a nechtít ho platit. A přesně to je, myslím, v České republice prototypem politiky nezodpovědných politiků sedm let po listopadu 1989“ Klaus 2003, s. 75*
- „Snižování daní bez paralelního snižování výdajů je naopak aktivitou vysoce atraktivní, ale bohužel politicky nezodpovědnou. V ekonomice není a nemůže být nic zdarma, a díky tomu musí snížení daní bez snížení výdajů nutně vést ke zdaňování skrytému.“ Klaus 2003, s. 189*
- „Mohu mít absolutistické liberální názory a chtít to (pokles podílu státního rozpočtu na HDP), ale pak nemohu chtít radikální přezbrojení armády, více výdajů na boj s kriminalitou, více ekologických investic, více dotací do železnice, větší podporu kultury a vzdělávání, více peněz do zdravotnictví, zavedení vyšších územně správních celků, ombudsmana, atd. A hlavně to nemohu chtít všechno současně a dohromady.: V. Klaus: Poznámky k vystoupení na Žofínském fóru o hospodářské strategii. 11. března 1997. in V. Klaus – Obhajoba zapomenutých myšlenek 2003. s. 241*

Literatura

TANZI, V. – SCHUKNECHT, L. (2000):Public spending in the 20th century.
Cambridge University Press. Cambridge. ISBN: 0521664101